СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 62. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го БЕРЕЗНЯ 1950. No. 62. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 17, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

БИЛ ПРОТИ ШПИГІВ ПЕРЕЙШОВ У ПАЛАТІ

Вашингтон, 15 березня. — Палата репрезентантів 363 голосами проти 2 ухвалила законопроєкт, випрацьований адміністрацією, який точніше зясовує шпигунство, саботаж і підривні затії і підвищує кари за ці злочини. Проти билу голосували Віто Маркентоніо й К. Павіл — оба з Ню Йорку. Бил був підготований міждепартаментовою розвідчою комісією й доручений Конґресові до ухвалення Палата звернула спеціяльну увагу на обмеження діяльности чужинних агентів при допомозі американських урядовців, як це траплялося в минулому й тому продовжила постанову про задавнення шпигунських злочинів до десяти років замість до трьох, як це було досі. Для урядовців, які допомагають шпигам, задавнення буде рахуватися до десяти років після залишення служби.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОЗИЧКИ НА МЕШКАННЯ УХВАЛЕНИЙ В СЕНАТІ ЗІ ЗМІНАМИ.

Сенат ухвалив бил про федеральні позички на будову середньої вартости мешканевих домів, одначе з деякими обмеженнями. Початково законопроєкт мав на меті допомогти будові кооперативних домів довготривалими позичками з федерального фонду. Такий проєкт перейшов у палаті репрезентантів, яка призначила на це два біліони долярів. Сенат підвищив позичковий фонд до півтретя біліона- одначе усунув постанову, що позички мають бути давані на кооперативні доми або, що позички з приватних установ можуть бути гарантовані урядом на 40 років. Для узгіднення сенатського проєкту з палатним бил піде під наради спільної конференції обох палат.

ОДИН ЧЕК НА ЗАПЛАТУ $36,000,000 ПОДАТКУ.

Ню Йорк. — Нюйорська податкова округа, яка дістає податкові виказй й податки за 1949 р., дістала від одної фірми чек у висоті $36,000,000 на заплачення податку за останній квартал. Річний податок цеї фірми виносить $144,000,000 а прихід біля $375,000,000. Імені фірми не оголошено. Сказано тільки, що це краєва фірма, яка має свій осідок у Ню Йорку. У середу 15 березня перед північчю минув реченець до висилання податкових виказів і плачення особисто доходового федерального податку за минулий рік. Хто спізниться, платить грошеву кару. Минулого року податкові уряди звертали багато грошей з заплачених податків тому, що податковий закон перейшов після того, як частина податків була вже побрана. Цього року таких зворотів буде менше.

ГОРИ КЕТСКІЛ ОСЕРЕДКОМ СПРОБ ДЛЯ ШТУЧНОГО ДОЩУ.

Ню Йорк. — Департаменти: водний і поліційний роблять усі зусилля для допомоги інженерам, зайнятим плянами викликання штучного дощу для наповнення міських збірників водою. Голова виправи, д-р Волес Е. Говел, поїде в гори Кетскіл, у середущій частині стейту, щоб там заложити головну кватиру для своїх дослідів над хмарами.

ГУБІЧЕВ: ІДЕ-НЕ ІДЕ; ІДЕ —

Ню Йорк. — Засуджений за шпигунство проти Злучених Держав совєтський інженер при Обєднаних Державах Валентин Губічев „заявив", що він остаточно виїде з Америки в понеділок польським кораблем Батори, замість відсидіти 15 років тюрми, на яку він був засуджений федеральним судом. Негайно після проголошення присуду він заявив, що скористає з нагоди яку йому заоферував суддя і поїде додому. Після того його оборонець заявив, що Губічев зголосив апеляцію і тому останеться в Америці до вирішення відклику. Потім секретар совєтської амбасади Юрій Новіков відвідав Губічева у тюрмі, а адвокат заявив, що Губічев знову іде.

ДЕПАРТАМЕНТ ОБОРОНИ ПРОХАЄ НОВИХ ФОНДІВ НА ТАЙНІ ЗБРОЄННЯ.

Вашингтон. — Департамент краєвої оборони звернувся до Конґресу з домаганням призначити дальших $487,142,770 на роботи для оборони в додатку до $478,000,000 уже призначених на прилюдні роботи. Нові гроші мали б піти в значній частині на будову тайних проєктів. Разом найновіші видатки на оборонні цілі виноситимуть понад $665,000,000. З нових грошей мали б бути побудовані між ін. нові доми й бараки для приміщення вояків в різних частинах країни.

КАРУСІ ПРО ПРОВІРКУ НОВИХ ІМІҐРАНТІВ.

Юґр Карусі, голова Комісії Переміщених Осіб, складав свідоцтво перед сенатською правничою комісією, яка застановляється над новим іміґраційним законом для уможливлення новим скитальцям переїхати з Европи до Злучених Держав. Він опрокидав закиди, наче б комісія дуже легко пускала нових іміґрантів і виявляв різні способи для провірки їхньої тотожности й спроможности бути зарахованими до діпістів.

КЛИЧУТЬ ДИПЛОМАТА З ІНДІЇ НА ПЕРЕСЛУХАННЯ ЗА КОМУНІЗМ.

Департамент стейту оприлюднює, що візвав з Індії дипломатичного урядовця Джана Стюарт Сервиса на переслухання в сенатській слідчій комісії, яка переводить допити над льояльністю урядовців. Його закликали тому, що сен. Джозеф МекКарті зарахував його до лісти 90 урядовців запідозрених у комунізмі. Сервис виїхав з Сан Франсиско до Індії 8 березня і находиться тепер на морю. Як тільки приїде до Індії, його негайно завернуть додому.

УСУНУЛИ РАДІЄВОГО ЗАПОВІДАЧА ЗА КОМУНІЗМ

МкКіспорт, Пенсилвенія. — Заповідач по радіо зі стації WMCK, Чарлс М. Керн, мусів опустити своє становище, коли появилися закиди, що він іде по комуністичній лінії.

АЧЕСОН ОБІЦЮЄ ДОПОМОГУ АЗІЙЦЯМ У БОРОТЬБІ ПРОТИ СОВЄТСЬКОГО КОМУНІЗМУ

Сан Франсиско, 15. березня. — У промові в Камонвелт Клюбі сказав секретар стейту Дін Ачесон, що Америка є справжнім провідником революції, яка тепер обняла Азію. Водночас він обіцяв підтримку й обмежену фінансову допомогу для незалежницького руху на Сході, якщо цей рух не буде комуністичним. Він ствердив, що Совєтська Росія пробує перекручувати на свій лад свободолюбні рухи народів і використувати для своїх імперіялістичних цілей змагання народів до волі одної половини світу. Він вказав на Китай, як на приклад, як Совєти це роблять. Він остеріг китайських комуністів, що „їхні аґресивні або підривні затії поза кордонами їхньої країни" можуть принести тільки поважні турботи для них самих і поламати чартер Обєднаних Держав.

Способи американської підтримки.

Секретар Ачесон виявив теж умови, на яких азійські народи можуть дістати допомогу від Злучених Держав. „Азійські народи впродовж десяток років були зайняті революцією, при допомозі якої вони пробували позбутися нужди і поневолення з минулих сторіч... Це не припадок, що їхні замисли й наші були однакові. Американці були провідниками революції, яка йшла впродовж півтора сторіччя. Це була революція простого народу... ось причина, чому ми противні поширенню комунізму. — Американці поборюють комунізм тому, що це є засіб і знаряддя, якими Совєтська Росія пробує поширити свою абсолютну владу по якнайдальших закутинах світу. Ми не хочемо використувати народів Азії для наших цілей. Навпаки, ми хочемо їм допомогти осягнути їхні спеціяльні цілі і в міру наших власних засобів. Тому в деяких випадках ми можемо допомогти народам військовою силою, в інших випадках ми можемо дати позичку таку, як дістала Індонезія у висоті сто мільйонів долярів. Ще в інших випадках поміч може бути в технічних засобах.

Затії комуністів в Китаю.

Зразком, як діють комуністи, може послужити Китай, сказав Ачесон. У тому краю комунізм виявив своє правдиве обличча і насправжню ціль своєї „революції". В часі, коли більше ніж 500 мільйонів народів осягнули національну незалежність, Китай підписав з Росією союз, який віщує лихо з імперіялістичного панування.

Опісля згадав Ачесон про удавану позичку Совєтів у висоті $300,000,000, бо ця позичка змісця була менша на одну четвертину через зміну вартости російського рубля. Він згадав теж про голод у Китаю, внаслідок якого 40,000,000 китайців заглядає смерть у вічі. „Мільйони китайців умирають з голоду, а водночас великі транспорти харчів їдуть з Китаю до Совєтів" — ствердив американський секретар.

Ачесон запевнив підтримку китайцям у їхнім змаганні до незалежности, покликуючися на 50-річну приязнь Злучених Держ. до китайського народу.

ОБ'ЄДНАНИЙ КОМІТЕТ В НЮ ЙОРКУ РОЗГОРТАЄ СВОЮ ПРАЦЮ.

Ню Йорк, 16-го березня. — Об'єднаний Комітет Українських організацій міста Ню Йорку, після своїх останніх зборів, помітно розгортає свою діяльність, головно під організаційним оглядом. В останніх днях, за підписом голови адв. М. Гаврилка, та секретарки М. Клячко, розіслано до урядів усіх українських організацій і товариств в Ню Йорку окремий заклик до співпраці. Там стверджується, що на останніх загальних зборах Комітету в дні 12-го лютого було 32 делегатів від 25 організацій, хоча в Ню Йорку їх нараховується поверх сотні.

ЖАХЛИВЕ МАРЕВО ГОЛОДУ В КИТАЮ

Гонґ Конґ, 16. березня. — Над комуністичним Китаєм зависло жорстоке марево голоду, найжахливіше за останніх 72 роки. Сам комуністичний уряд признався, що в країні тепер вже голодує поверх 16,000,000 людей, тоді як націоналістична і західна розвідка стверджують, що поверх 30 мільйонів китайців стоять над безоднею голодної смерти. До страшних воєнних спустошень тепер долучилися слабі жнива, що в тому році виносили 25% менше ніж звичайно, а в дальшому посуха, наперемінну зі зливами та повінню. Комуністичний уряд не робить жадних конкретних заходів, щоб зарадити цему лихові, яке навіть вважає „водою на млин" своєї політики. Рівночасно комуністичні інструктори заливають села та „перевиховують" населення на комунізм, мобілізуючи ще здорових до армії.

ФІКЦІЯ „НЕЗАЛЕЖНОСТИ" ПІД-СОВЄТСЬКОЇ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНОЮ ПРОБЛЕМОЮ

Н. Й. ТАЙМС КОМЕНТУЄ СОВЄТСЬКЕ ІГНОРУВАННЯ БРИТАНСЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ВСТАНОВИТИ ДИПЛОМАТИЧНІ СТОСУНКИ З УКРАЇНОЮ

Ню Йорк, 16 березня. — „Фактом є, що суверенність і незалежність України і Білорусі є облудою, що їх міністри закордонних справ є совєтськими примарами, та що совєтська Росія не хоче і не дозволить їм встановити власні закордонні зв'язки" — твердить сьогоднішній Ню Йорк Таймс в редакційному коментарі до вчорашнього повідомлення, що Совєти зігнорували британську пропозицію наладнати дипломатичні стосунки з „урядом" під-совєтської України. В статті дослівно пишеться:

„Повідомлення з Лондону відносно британських намагань встановити дипломатичні стосунки з Україною, звертає увагу на факт, що досі теж Злучені Держави не визнали ані Української Совєтської Соціялістичної Республіки, ані Білоруської Совєтської Соціялістичної Республіки, та не обмінялися дипломатичними представниками з цими державами. Це є дві країни з більше ніж п'ятьдесять мільйонами людей, які, згідно зі совєтськими твердженнями, є суверенними і незалежними націями, в добровільному союзі зі Союзом Совєтських Соціялістичних Республік. Це правда, що згідно зі совєтською конституцією всесоюзний уряд виконує багато функцій за всі сфедеровані республіки, включно з веденням закордонних справ та рішенням про війну або мир. Але в протилежності до всіх інших членів Союзу, Україну і Білорусь представляється наче б вони мали спеціяльний статут, що уможливлює їм брати участь в міжнародних справах.

„На підставі цього статуту вони мають своїх власних міністрів закордонних справ, є членами Об'єднаних Націй, підписують міжнародні договори і конвенції, як теж під іншими оглядами беруться діяти як незалежні держави у відношенні до зовнішнього світу. Це більше, ніж на це може собі дозволити будь-яка інша совєтська республіка, включно з найбільшою з них, Російською Сотєтською Федеративною Соціялістичною Республікою. Але Злучені Держави, які визнали Совєтський Союз вже давно, не мають в їх столицях ані дипломатичних представників ані навіть консуля, та продовжують свої зв'язки з ними через сотєтське міністерство закордонних справ в Москві.

„На першу думку це могло б видаватися тяжким переоченням, не кажучи вже неввічливістю, з боку державного департаменту, що створює щораз більше мороки, бо впарі з тим існує дивна мовчанка на лівому крилі. Фактом є, що суверенність і незалежність України і Білорусі є облудою, що їх міністри закордонних справ є совєтськими примарами, та що совєтська Росія не хоче і не дозволить їм встановити власні закордонні зв'язки. Тепер справа може набрати ваги, з огляду на совєтський бойкот Об'єднаних Націй через Китай. Британська пропозиція встановити дипломатичні стосунки з Україною, звернена до московського уряду, була зігнорована. Але немає причини, чому справи не можна б вдержати на порядку, звертаючись з такими пропозоціями бе зпосередньо до українського і білоруського урядів. Наостанці, це заставить їх бодай виявити свою власну неміч".

Стоїм міркуванням Н. Й. Таймс дає багатомовний заголовок: "Two Make - Believe Stales" — „Дві фіктивні держави".

ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ ПЕРЕГОВОРЮЄ З ПАРТІЙНИМИ ПРОВІДНИКАМИ.

Атени, 16 березня. — Грецький король Павло відбув вчора наради з поодинокими партійними провідниками в справі створення нового уряду.

ФРАНЦІЯ РАТИФІКУВАЛА ДОГОВІР З АМЕРИКОЮ В СПРАВІ ЗБРОЇ

Париж, 16 березня. — Французька Національна Асамблея ратифікувала сьогодні вранці величезною більшістю голосів договір зі Злученими Державами, на підставі якого Америка зобов'язується доставити Франції відповідну кількість і якість зброї для оборони в рямках Атлантійського Пакту. Договір ратифіковано більшістю 416 голосів проти 181, що є великою перемогою уряду і рівчочасно повною поразкою комуністів і їх поплентачів, які всіляко намагалися не допустити до ратифікації, включно з такими аргументами, як бійка на п'ястуки. Під час дебат над договором, міністер оборони Рене Плєвен виявив, що американська допомога зброєю мала б виносити около 1,124,000,000 долярів. Ратифікований договір передано тепер ще до затвердження Радою Республіки, що теж вважається за певне. Комуністи мотивували свою опозицію твердженнями, що цей договір призначений не для оборони Франції, але для підготовки війни проти Совєтського Союзу. Міністер оборони Плєвен зі свого боку доказував, що скріплення західноевропейської оборони при американській допомові є найкращою гарантією миру.

СОВЄТСЬКА ПІДГОТОВКА ДО ЗАХОПЛЕННЯ БЕРЛІНА І ЗАХ. НІМЕЧЧИНИ.

Берлін, 16 березня. — Рівночасно з облудним „мирним наступом" большевицької пропаганди в світі, совєтські власті приготовляються недвозначно до „пучу" в Берліні та до захоплення цілої Німеччини, стверджується в поінформованих західних колах. Кріза може наступити вже в кінцевих днях травня, як в Берліні відбудеться зорганізований Совєтами та німецькими комуністами з'їзд німецького комсомолу, в якому „народна поліція" та новостворена „народна армія" гратимуть головну ролю. Большевики заповіли похід цеї „молоді" в західні сектори Берліна, а західні союзники теж недвозначно дали до зрозуміння, що вони собі того походу не бажають. Існує велика можливість нового кровопролиття. Совєти, головно їх німецькі поплентачі, не скривають факту, що кінцевою ціллю тої акції є захоплення цілої Німеччини. Стверджується, що Німеччина знову стала головним тереном східно-західного спору. З обох боків заповідається „політику доконаних фактів", що може поставити світ перед доконаним фактом нової війни.

КОМУНІСТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ У ФРАНКФУРТІ.

Франкфурт, 16 березня. — Вчора тут відбулася досить несподівано комуністична демонстрація, як біля 500 осіб почали похід вулицями, викрикуючи комуністичні гасла та домагаючись, щоби західні союзники „забралися додому". Демонстрація, ціллю якої були приміщення американського високого комісаріяту і британської командатури, була влаштована з домаганням допустити в травні східних комуністів до „мирної демонстрації" в західному Берліні. Демонстрантів поліція розігнала ще заки вони дійшли до своєї цілі.

ГРІЗНІ КОМУНІСТИЧНІ ЗАВОРУШЕННЯ В ІТАЛІЇ.

Рим, 16 березня. — Проголошений опанованою комуністами Генеральною Конфедерацією Праці протестаційний генеральний страйк майже спаралізував вчора десять італійських провінцій, в яких живе около 12% цілого італійського населення. Страйк, що був проголошений на знак протесту проти поранення п'ятьох робітників в сутичці з поліцією в місцевості Порте Марґера біля Венеції, в деяких околицях прибрав майже повстанського характеру. На дорогах появилися барикади, що зупиняли рух, страйкуючі робітники кидали камінням та вибивали вікна в переїжджаючих потягах, зривали залізничі рейки, „літаючі бригади" комуністичних „активістів" тероризували та змушували закривати ресторани, кіна, публичні льокалі та уряди. В багатьох випадках дійшло до зударів з поліцією і були жертви. У Венеції страйк був майже тотальний, а місто було майже цілком ізольоване. Сьогодні вранці уряд і поліція повідомили, що положення вони знову цілком опанували.

ВІДСТАВКА КЛЕМЕНТІСА ГАСЛОМ МАСОВОЇ ЧИСТКИ В ЧЕХІЇ.

Прага, 16 березня. — Тоді як закордоном широко коментується вчорашнє повідомлення про відставку чеського комуністичного міністра закордонних справ, д-ра Клементіса, вона в самій країні була гаслом масової чистки, що її почали комуністичні верховоди знову „спочала" в усіх ділянках суспільного життя. Здогадуються, що Клементіс буде поставлений під суд. Рітночасно закордоном заповідається зв'язану з цим масову дезерцію чеських дипломатів.

ЗНОВУ КРІЗА У ФІНЛЯНДІЇ.

Гельсінки, 16 березня. — Грізні дні переживає Фінляндія під боком свого примусового совєтського „опікуна". Після останніх виборів тут знову прийшло до важкої внутрішньо-політичної крізи, як домінуюча в країні соціял-демократична партія рішучо противиться включенню до урядової коаліції комуністів, а аграрна партія цего домагається, з огляду на необхідність для Фінляндії імпорту совєтських товарів. Москва використовує таке положення та допомагає своїй місцевій п'ятій колоні.

БЕЛЬГІЙСЬКІ КЕРІВНИКИ ПЕРЕГОВОРЮЮТЬ З КОРОЛЕМ.

Женева, 16 березня. — Бельгійський премієр та предсідники обох палат парляменту відбули вчора довгу конференцію з королем Леопольдом в справі його евентуального повороту на престіл, як це малою більшістю голосів вирішено плебісцитом минулої неділі. Вислід нарад та становище короля ще досі не відомі.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Hates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАКЛИК НА ЧАСІ

Нас так мало, а такі важливі завдання перед нами! Тільки вдуматись, які великі надії покладають на нас наші рідні, що залишились в Україні, чи караються на Сибірі. Вже те одно повинно заставляти нас усіх до щораз більшої активности на різних ділянках нашого народного життя, а зокрема до складання щораз більших пожертв на наші гуманітарні, релігійні та культурні потреби, а особливо на політичну акцію, що має допомогти українському народові визволитись з большевицько-московського ярма. Що в таку працю мають включитися повністю теж і ті з нас, що прибули недавно з Европи, ясне як сонце. Що більше, треба ствердити, як це пишеться в канадійській газеті „Українські Вісті" (ч. 7), що так уже є та що приїзд кільканадцяти тисяч українців-скитальців уже „причинився до оживлення українських установ, до розбудови української преси та зросту її читачів, до пожвавлення нашого релігійного і національного життя".

Проте теж і тут не бракує „але", на яке згаданий часопис звертає увагу, кажучи, що „крім українців свідомих, активних і жертвенних є між новопробулими, на жаль, і немала частина таких, що стоять осторонь всякого національно-громадського життя". Кажеться далі, що між такими є і немало т. зв. інтелігентів, що „не читають ні української ні ніякої іншої преси та не відають взагалі, що діється в політичному, громадсько-суспільному чи культурно-мистецькому житті як на українських землях, так і на еміґрації в Европі та поза нею".

Що ж це за люди? Отже такі, що „поза погонею за доляром і сліпою жаждою якнайскоріше розбагатіти нічого більше не бачать, не знають і не бажають"; що усунувшись від всякого зорганізованого життя української спільноти виправдують себе тим, що „вони серед своїх нічого не навчаться і нічого не скористають". Дуже цікаве й те, що ці люди скоро пристосовуються „до подібних типів одиниць серед старої іміґрації"...

„Українські Вісті", ствердивши такі явища, питають: „Яку користь може мати з таких людей, членів політичної еміґрації, рідна нація, що веде бій на життя і смерть зі своїм смертельним ворогом на рідних землях, коли життя тої нації пливе поза ними?" Питання правильне, але що з того, коли воно навіть не дійде до тих людей! Тому саме часопис звертається до всіх свідомих і активних українців із закликом: „Поможіть нам знищити ту загрозу для нашого громадського життя, якою є наша пасивність, байдужність, лінивство, скупість! Поможіть притягнути до українського зорганізованого життя всім тих, що стоять осторонь, поможіть зацікавити їх тим життям і зактивізувати!"

Ми, в стейтах, не є іншими від наших рідних у Канаді. Тому було б добре й нам піти за закликом канадійсько-українського часопису і сказати собі, що „пасивних та байдужих між нами бути не сміє". Ця вимога відноситься до нас усіх. Бо треба ствердити, що й серед деяких кол старої іміґрації помітна байдужність, навіть така, якої назагал тут не бувало. Давніше ми заповняли на національних святах навіть великі концертові галі, а тепер приходиться на того роду торжествах хіба зо свічкою за нами шукати. Не хочемо входити глибше в причини того дивного явища, яке тут і там трапляється. Важне це, що такого між нами — бути не сміє!

Комуністи чи росіяни?

У зв'язку зі советсько-західним конфліктом та поступовим в цій боротьбі демаскуванням злочинів советського тоталітаризму внутрі і советського імперіялізму назовні, тепер щораз частіше виринає питання хто це робить та хто за це відповідальний: комуністи чи росіяни, комуністичний рижим чи традиційний російський деспотизм й імперіялізм? Звичайно, це питання не є жадним питанням для народів, поневолених Совєтським Союзом. Бо хіба ж вони не були поневолені теж царською Росією? Хіба ж і за іншого, не-комуністичного режиму, їх не саджали в тюрму, не засилали на каторгу? Хіба ж і за іншого, не-комуністичного режиму, не забороняли в Україні української мови, не русифікували інших країн і народів та не заставляли до єдинославія на „обще понятном язике" іншого диктатора? Хіба ж за іншого, не-комуністичного режиму Росія не загрожувала світові такою самою захланністю та імперіялізмом? Хіба ж і за короткого тільки існування не-царського і не-комуністичного, формально „демократичного" Тимчасового Уряду не ділились в Росії ті самі безправ'я у відношенні до інших народів? Тут говорять вже не здогади, але найбільш вимовні, нагі історичні факти, яких не списав би і на воловій шкірі.

Але залишімо на боці історію та досвід минулого і розгляньмо проблему тільки під кутом теперішнього комуністичного режиму. Бо й тут є аж надто багато фактів, що комунізм є нічим іншим тільки червоною формою скрайнього російського націоналізму та імперіялізму. Інше діло, що його жертвою є теж у великій мірі широкі маси російського народу. Але вернімо до фактів.

Згідно зі советською офіціяльною статистикою відношення росіянів, українців і білорусинів до партії і людности в цілому СССР було: В році 1927 росіяни творили 52,9% серед населення і 65% серед комуністичної партії. Українці становили: 21,2% серед населення і 11,7% в партії. Білоруси — 3,2% серед населення і 3,2% в партії. В році 1939 це відношення де більше змінилося, бо росіяни вже становили 58,4% серед людности і 71% в партії, тоді як українці творили 16,5% людности і вже тільки 7,5% в партії, а білоруси 3,1% серед людности і 2,4% в партії.

Це доказує недвозначно, що росіяни навіть пропорційно до свого чисельно домінуючого становища в совєтській імперії творили ще більш домінуючу групу в комуністичній партії. Це відношення ще більше змінилося в російську „користь" після війни і всесоюзна комуністична партія практично є російською компартією навіть пропорційно.

Пригляньмося ще іншим фактам сьогодні. Справжніми володарами СССР та його „союзних республік" є не місцеві маріонеткові „уряди", але партійні комітети з їх секретарами. Немає ані одної „республіки", партійний Центральний Комітет якої, отже справжня влада країни, хоч і в диктаторській залежності від Кремля, обійшовся б без росіянів. Для приличности та людського ока до них додасться теж на всі лади „перевихованих" місцевих. Що більше, ці „місцеві" теж переважно вигодувані в Москві і навіть своєю рідною мовою говорять тільки зі сильно російським акцентом, якщо взагалі нею говорять. Конкретно:

В Україні першим секретарем є росіянин Мельніков, що недавно прийшов на місце свого земляка Хрущова, а другим секретарем є „місцевий" Кириченко.

В Азербейджані першим секретарем є росіянин Ломакін, а два інші, Вахабов і Юсупов, правдоподібно місцеві.

В Узбекістані першим секретарем є росіянин Круґлов, а дальшими місцеві Шаяхметов і Омаров.

В Туркменії з чотирьох секретарів двох є росіянами, Батирев і Єгоров, а двох, Алієв і Озєров, місцевими.

У Вірменії двох секретарів, Арутінов і Піроґов, є росіяни, а трьох: Греґоріян, Баґіріян і Кохініян, є вірмени.

В Таджикістані на п'ятьох секретарів є трьох росіянів: Шількін, Кульков і Ґалікова (одинока жінка на такому пості в Совєтах), в двох, Ґафаров і Пулатов, є місцевими.

В Білорусі секретарами є Ґузаров, Зімятін, Закурдяєв і Томащевич. Котрі з них є росіянами і котрі білорусами — важко встановити.

В Естонії на чотирьох секретарів є один росіянин, Бойцов.

В Латвії — двох лотишів і один росіянин, з таким небезпечним сьогодні прізвищем як Тітов.

В Литві — на шістьох секретарів є трьох вигодованих в Москві литовців, двох росіянів: Трофімов і Очарський, та один — здається — „українець" Нюнька.

В Карелії тільки двох росіянів: Купріянов і Андронов.

В Молдавії секретарем є росіянин Кашніков і двох з українськими прізвищами: — Горбань і Ткач.

Ще більш російське відношення є в низових партійних комітетах та на всіх відповідальних постах. Те саме з усім російським: мовою, культурою, господарським упривілейованням і т. д.

Тоді, як „буржуазний націоналізм" є головним злочином в „союзних республіках", як за нього переведено найбільше чисток, як під цим закидом начиняно найбільше масових могил, то хто коли чував за який небудь суд або чистку з цего приводу в самій Росії та між росіянами? Невже ж між ними цілком немає таких прогріхів? В тому то й діло, що за російський націоналізм досі нікого ані не вичищено ані не засуджено, бо цей націоналізм там єдиний, виключний і офіціяльний. Йому на ім'я: комунізм!

А. Штефан.

КАРПАТСЬКИЙ БЕРЕЗЕНЬ

А як Ви бились, умирали,
За що Ви голови складали
В тії могили... Будем жить,
То, може, й знатимем...

Одинадцять років минуло, як найдалі на захід висунена частина Української Землі пірвалася до могутнього зриву й пустилася **відважно** на тернисту дорогу до просторів волі.

Минуло одинадцять років, як всенароднім голосуванням вибране законодатне тіло Карпатської України під згуки ворожих гарматних вистрілів, по кривавім дні, що кровю січовиків зросив Хуст, проголосило перед цілим світом: **Карпатська Україна була, є і буде українська.**

Одинадцять років минуло, як мала, нашвидко створена карпатоукраїнська армія без модерної зброї, мужньо й гордо станула в обороні української волі проти двадцять разів численнішої, модерно озброєної мадярської армії. Геройчні сини України знали, що боротьба безвиглядна, але вони ні на хвилину не завагалися, чи боронити рідний край.

Свідомі свого завдання, лицарі — січовики йшли сміло до бою, на муки, на смерть, бо сини народу, що має славне минуле за собою та світле майбутнє перед собою, не віддають своєї батьківщини даром наїздникові, але боронять її до останнього подиху.

Кривавий березень 1939 р. з своїми біля тисяча жертвами свідчить, що Полтава, Львів, Крути й Базар не вистачили ще відвернути гірку чашу від українського народу. До викуплення волі треба ще нових жертв, зусиль, твердої, чесної праці. В Карпатській Україні пролита кров обєднала українські серця та загартувала українську волю: твердо прямувати до єдиної мети: до Самостійної Соборної Української Держави.

Карпатська Україна, ця найменша Україна, достойно заманіфестувала перед цілим **світом: як розуміють українці** Волю, Честь і Правду. Це здивувало м н о г и х, бо давні „власть імущі" подбали, щоб світ про цю територію знав небагато, хіба, що це темний, убогий, всіми забутий край, який не заслуговує уваги.

Карпатська Україна відгороджена від українського світу китайським муром адміністративних параграфів, не могла викликати сильнішого зацікавлення не лише в словянсьськім, але навіть і в українськім світі. Були правда світлі виїмки: Михайло Драгоманів, Володимир Гнатюк, Іван Франко, Степан Томашівський, але — їхні почини **сповидно** залишилися без видного відгомону як в Карпатській Україні, так і в широкім українськім суспільстві. Здавалося, що в Карпатській Україні — чи як офіційно охрещено її в Угорській Русі, чи навіть Россії — все мовчить і все пропало. Аж року 1938-го ствердив збентежено цією територією зацікавлений світ, що ця територія — ані не угорська; ані не Россія, — але Карпатська Україна.

Та це було несподіванкою лише для тих, що думали, що хитрощами, параграфами, насильством, терором можна знищити правду, скувати живу душу, забити ідею.

***

Історичний факт — Карпатська Україна, хоч і найдалі на захід висунена, і була злучена з сходом дуже короткий час: тільки за часів Володимира Великого — біля 980 р. належала до Київської Держави і за часів короля Лева тід 1280 до 1320 р. належала до Галицько-Української Держави, — орієнтувалася завжди на схід. Та цей СХІД не був Петроград чи Москва, не був і Львів, цей схід був КИЇВ, святий Київ, підкреслюємо **святий**, а не інакший. Київ — це святість, про яку не вільно було голосно говорити, хіба в чотири очі з Богом. Київ — це тайна, недосяжна, незрозуміла, але наша. Тайна, схована в глибині душі, щоб не знайшла її профанна цікавість. Ця тайна довго - довго дозрівала в душах. І коли дозріла — стала словом, словом могутнім, що потрясло цілою Карпатською Україною. Було це 21 січня 1919 року в Хусті. Зійшлося там біля 400 делегатів з цілої Карпатської У к р а ї н и. Селяни, тверді, поважні мужі. Інтелігентів щось із сорок. Поставлено питання: Куди нам іти, з ким злучитися? Чи з Мадярщиною? Чи з Чехією? Чи з Україною? Як один муж, закричали селянські делегати: **З „Києвом! До Києва хочемо!"**

Та Київ не міг зібрати своїх дітей, був поневолений і в кайдани закутив. І в Карпатській Україні почалася 20-літня боротьба за українство, за українську душу. Умови вже були кращі, як під мадярами, та все таки треба було боротись, бо чехи трималися гасла Масарика: **„Кожна нація матиме стільки свободи, скільки собі сама виборе".** Головні етапи цієї боротьби: р. 1919 заснування Просвіти, р. 1924 поява радикального двотижневика на українськім соборницькім грунті: „Наша Земля" Гренджі-Донського", року 1929 заснування Товариства Українських Учителів, р. 1931 виходить друком перша граматика української мови, р. 1932 тижневик „Українське Слово", р. 1937-8 плебісцит за українські шкільні підручники. Дальші події котилися вже швидко у зв'язку з відомими подіями в середній Европі. Народжується Карпатська Україна і вона активізує українську справу на світовому форумі. Чимала частина світової преси розуміла українську справу у зв'язку з аспіраціями Гітлера. Тепер уже кожному ясно, що Гітлер ні в чому не помагав українській справі, навпаки, нищив її.

Щоб належно оцінити вагу березневих днів р. 1939, треба ще розглянути, які були причинки Карп. України для Українства до р. 1939 і що дала березнева трагедія.

Простір К. У. в три рази більший, як простір української частини Буковини і менше більше дорівнює кодишньому станиславівському воєвідству в Галичині або полтавській окрузі на Лівобережжі, тобто разом із Пряшівською Україною має 15,000 км. кв. і має 800,000 населення з них 600,000 українців. Належала вона до Мадярщини, але жила своїм окремим життям. Під кінець XVIII. і з початком XIX. століття Карп. Укр. мала 300 українськолатинських шкіл, до того ж шкільництво в К. У. стояло з усіх українських земель найвище. Завдяки тому К. У. дала тоді Україні і Росії кілька визначних діячів. Михайло Лучкай, автор першої укр. граматики в Австро-Угорщині, Иоанікій Базилович, історик Закарпаття, Мих. Балудянський, перший ректор унів. в Петербурзі, Іван Орлай — історик, директор ліцею в Ніжині, Іван Земанчик, фізик, проф. універ. у Львові і в Кракові; Петро Лодій, філософ, проф. унів. у Львові, Кракові

(Докінчення на стор. 3-тій)

Таня Самчук.

КИЇВ ФІЛЬМУЄ

(Жмут споминів.)

9)

І тому мені було дуже цікаво бувати у Демуцьких, і тому я часто там протягом нашого півторамісячного перебування в Єреськах, бувала. Сонцева знала це, вона сама інколи досить ласкаво появлялася між нами, і тому вона почала запрошувати мене до себе. Мені це, розуміється, підхліблювало, я охоче користала з її запрошень, мала нагоду пізнати ту небуденну жінку зблизька і провести з нею багато годин у різних цікавих розмовах.

Памятаю також ту велику, чарівну, буйну силу природи, інакше кажучи, Землі серед якої ми в той час бували. Довженко умів бачити природу, як у нас казали, натуру, так само, як він умів бачити людину. Село Єреськи і його околиці, це своєрідне чудо-чудес. Особливо коли впали ті дощі, коли все яскраво, соковито зазеленіло, коли Псьол наповнився по береги і місцями розіллявся, коли нарешті розійшлися хмари і на все жаром і силою сипнулось сонце з емальово синього неба.

Довженко ликував, а з ним ликувала ціла група. Ми шугали в природі, як справжні хижаки, ми рвали ту натуру повними оберемками, наші погляди жадібно ловили кожний мент, порух, кожне явище. То йшлося на широкі поля і знімалося сірі хвилі безконечного хлібного моря, то знов на плівку брались джунглі соняшників, яких не можна обняти поглядом і які десь там зникали з очей за обрієм, то знов пригиналося до землі чудодійно високе небо з ковтунами білих-пребілих хмарин. Або йшли в сади; брали красунь-яблунь у обсяг нашого зору, що були обсипані прозорими, як кришталі овочами. До цього часу в очах стоїть картина: яблуні й яблуні, сипле скісний, пронизаний сонцем дощ, збоку райдуга і сонячні промені просікають все то своїм сяйвом і теплом. Хто бачив Довженкову „Землю" пригадає собі той кадр. Він, здавалось, був вичарований фантазією казкових чародіїв, але все то дала українська природа при втручанню мистецького зору Довженка.

Довженко був постійно живий, творчий і напружений. Інколи попадав у якийсь творчий шал і тоді ставав небезпечним. Пізніше він так „розійшовся", що цим самим робив собі самому чимало клопотів, бо він став досить тяжким для його співробітників, але чар його особистости був такий великий, що йому це все легко забувалося. Його зір постійно гостро слідкував за краєвидом, за людиною, за рухом, за барвою, за тоном. Він вдивлявся у наші очі, у вирази наших облич, він думав, він комбінував. Ми намагалися його збагнути і коли нам це вдавалося, він стримано тішився і казав: — Добре, добре! — єдине, що вирвалось з його скупного словника похвал. — Ми ніколи не досягнемо справді доброго, а це все, що нам вдається, можемо назвати лише релятивно добрим, але — казав він...

Ми пробули в Єреськах півтора місяця. Всі ми за той час обернулись настільки в „землю", що змінилися до непізнання. На мене, наприклад, вказували селяни і казали: — А навіщо ви возите з собою оту дівчину? — А наш добрячий Демуцький, коли я перед від'їздом до Києва, переодягнулася до міського, викрикнув зі здивування: — Татяно Федоровно! То ж я вас прекрасно знаю ще з Києва. Я часто вас бачив на фабриці і навіть не догадувався, що ви тут могли так змінитися...

Я дійсно бувала на фабриці, Демуцький дійсно міг мене бачити, але тоді ми не були з ним знайомі, а тут ми вперше зустрілися вже переображеними...

Решту праці над „Землею" було переведено в Києві, в ательє, технічне устаткування і весь той творчий рух багатьох сотень людей у різних відділах, цехах та повільонах робив на мене велике враження. Фабрика того часу ще не була до кінця розбудованою і складалась лише з головного корпуса та кількох прибудівок. Не було тоді ще й знаменитого Довженкового саду, що повстав пізніше довкруги фабрики, ані знаної Довженкової пасіки, без якої той, здається, не міг жити. Всі ті інші павільони, сейфи і цехи були добудовані пізніше.

На фабриці зо мною було пророблено лише одну сцену. Я мала йти за домовиною убитого „куркулями" свого коханого, але я не повинна була плакати, а крізь сльози співати. Це мало символізувати „нове життя вічне". Це вдавалося мені провести досить добре, навіть без штучних засобів.

І на цьому моя роля в „Землі" закінчилася. Пізніше я могла переконатися, що саме з нашої „Землі" вийшло. Поминаючи якусь ідеологічну мішанину і протирічність, цей фільм був головним здобутком Довженкового фільмового уміння. Він приніс йому всесоюзну, а навіть світову, славу. Після Айзенштайна і Пудовкина, Довженко стає найвидатнішим режисером Союзу. Так само „Земля" мала широкий розголос закордоном в західній Европі. Вона пройшла на екранах всіх столиць і сливе вся фільмова преса відмітила цю появу, як цікаву і нову. Чисельні ілюстровані европейські журнали принесли з нашого фільму світлини і мій кадр дуже часто в тому фігурував. Шкода лише, що через різні відомі наші перетурбації у мене з того так мало залишилося бодай на памятку для самої себе, як не для історії розвитку, як-не-як, а все таки українського фільму.

Праця в „Землі" мала також велике значіння і для мене особисто. Я увійшла тоді в коло інтересів тієї роботи, здобула собі імя, спробувала свої сили і то під керівництвом такого мистця, яким був Довженко, познайомилась з самим Довженком та багатьома іншими робітниками тодішнього нашого фільму.

Кіна-звізда чи кіно-пролетар?

Трансбалт і Миргород.

Баль закінчився, знято маски і змито румяна. І щож далі? Вертатись хіба до дому і чекати у моря погоди. У Совєтському Союзі тих часів такої інституції, як кіно-звізда не існувало. Не існувало ані постійних кіно-акторів. Для фільму брали людей з театру, куди вони, після закінчення свого завдання, верталися. Ангажування на цю роботу траплялися не так аж часто, бо перерви між окремими фільмами окремих режисерів були досить великі — рік, а то й два. Гонорування фільмового актора тих часів не було аж таке, щоб дозволило йому перетривати перерву і мати ситий шлунок. І тому слава-славою, екран-екраном, а турбота про хліб щоденний конечна... (Д. буде).

П. Шандрук.

ПІД УВАГУ З. Д. П. А.

3)

III. Елементи сили Заходу в можливій боротьбі проти Червоного імперіялізму.

Перш усього хочемо сказати нашу думку відносно існуючої тенденції віри Західного Світу в те, що большевизм може еволюціонувати, що ніби відповідними заходами й з бігом часу його можна змінити, або він сам може змінитися, зокрема у звязку зі смертю Сталіна. Але, чи еволюція большевизму змінить органічну природу московського імперіялізму? Позвольте на цю дивну тенденцію нічим неоправданої віри відповісти запитанням: ніби в якій цілі та з яких причин мав би большевизм, як черговий вияв московського імперіялізму, змінитися? Може лише тому, що хтось так хоче та в той чи інший спосіб цьому помагає? Чи лідери большевизму, що знайшли способи й засоби свій режим забезпечити і вже мають за собою традицію та смак необмеженої влади, а перед собою захоплюючі перспективи, з невідомих причин змінять свою віру, або так з доброї волі й любови до ближнього зречуться влади? Або чи може існує для них небезпека втратити владу, що треба би їм іти на якісь уступки? Панове непоправні мрійники! Знайте, що така опортуністична віра то ознака не тільки духової слабости, але то дорога до політичної і горожанської смерти. Дефетизм грає завжди на користь ворога! І хто знає, чи зі смертю Сталіна не прийде до зміцнення позицій большевизму в світі — а хіба ж тепер сам Сталін про все рішає? Певно, що справа наступства по Сталіну обміркована й передбачена. І це між іншим є ще один оргумент за те, що навіть світла частина громадянства Заходу не розуміє істоти большевизму.

В аналізі елементів сили Заходу спробуймо усталити деякі фактори. **Ідеологічний фактор,** що міг би відіграти рішаючу ролю по стороні Заходу в бортьбі і для боротьби зі Сходом — ми його не знаємо. Це стверджують такі авторитети громадської думки Заходу, як Г. Робінсон, що дуже сильно написав ("Fareign Affaires", American Qu. Review. VIII. 49): „ЗДПА в політичній кризі 1949 року стоять узброєні технічним матеріялом зразку 1950 р., а політичною ідеологією 1775 р..." І на жаль Г. Робінсон належить до тих „специялістів" у російських справах, що бачать можливість ‚навернути Кремль на нашу (американську) віру". У віці технічного прогресу та існуваннянь крайно радикальної доктрини трудно „ад гок" зродити нову атракційну доктрину, особливо протилежну комуністичній, та ще й оправлений у форму большевицької демагогії — хіба що ще більше радикальну. Трудно сподіватися, щоб матеріялістичний світ вкоротці знайшов нову ідеологічну доктрину й спонтанно пішов за нею, хоч усі знаємо, яка за нею є туга. Навіть у 1941 році німці розуміли добре, що в боротьбу з большевизмом треба впровадити ідеологічний елемент, такий елемент, що потягнув би за собою не тільки маси немосковських народів, але що міг би бути атракційним і для самих москалів. Отже німці кинули ідею створення „Нової Европи" під їх проводом. А зрештою, якщо би така нова ідеологічна доктрина й появилася, то чи є підстави думати, що большевики уступили б перед нею, або що вони унешкідливили би большевизм, чи тим більше московський імперіялізм? Це не є шлях до унешкідливлення московського імперіялізму, а сам він добровільно не зречеться своїх аспірацій — мусимо це нарешті зрозуміти.

Але на всяку хоробу можна найти якийсь лік, існують, здається, можлитості знищити большевизм і є конечна потреба цього, бо інакше він знищить усе, що стоїть йому на дорозі Реальною і мабуть єдиною можливістю знищити большевизм є боротьба з ним, яка все одно буде ним світові накинена; тому й стає вона неминучою. До боротьби треба підготовитися і мабуть найважливіщим завданням світу є **політична підготовка.** Вона є найбільш небезпечною для Сходу інтродукцією до боротьби з ним. Зрештою, ми не „відкриваємо Америки", а тільки повторюємо знану правду, що політика керує і стосує відповідні засоби в міжнародних взаєминах. Цілком зрозумілим є, що по цьому шляху йде думка Заходу, однак існуючі політичні концепції його викликують застереження. Ціла світова преса говорить про американську концепцію перебудови СССР на Російську Федеративну Республіку, а піонерам тієї концепції виставляється А. Керенського. Погляньмо, чи така концепція є реальною.

Цілком ясно, що конструктивна політична концепція повинна розраховувати на можливість її реалізації, а репрезентанти концепції повинні імпонувати. **21 народів складу СССР (поза москалями) від кількох десяток років бореться не за якусь федерацію, тим менше теоретичну, бо фактична існує і проти неї саме йде боротьба, а за повну політичну самостійність.** Еміграційні представники тих народів, що єдино є в стані оприлюднювати їх політичні прагнення, об'єдналися в різні міжнаціональні організації*), щоб спільною акцією взаємно скріпити свій авторитет і свою силу. Представники тих народів на еміграції правно й морально умандатовані, борятьея проти советської федерації і, звичайно, ніколи, як вони це проголосили, не підуть на федерацію в складі якоїсь майбутньої Росії, бо 1) перекреслили б цілу дотеперішню боротьбу своїх народів, які зрештою самі ніколи не згодяться на федеративні зі „старшим братом" концепції й тих своїх представників, які на це пішли б, проголосять зрадниками; 2) вони не вірять і ніколи не повірять москалям, все одно яким — білим, червоним, чорним чи сорокатим, бо історична традиція їх переконала, що таке є співжиття з москалями. А коли ходить про чільного репрезентанта тої ефемерної федеративної концепції, то особа А. Керенського й тих, що з ним, є найбільш невдалим кандидатом Заходу з огляду на знане минуле А. Керенського, зокрема відносно всіх народів б. Росії, що в році 1917 почали боротьбу за свою самостійність. Далі — чи така концепція могла б дати хоч якусь маніфестаційну фізичну силу для боротьби з червоними — хіба що з пп. Керенських, Чернових ітд., не складеться залоги хочби для одного бомбовика, або групи саботажистів, а ті підсоветські, їм єдинородні москалі, що є на еміграції, є дуже нечисленні та, як відомо від них самих, вони тримаються засади: „подождьом, увідім!" Звичайно московські федералісти в проводі Керенського розраховують на фізичну силу... „інородців"!

Тому отже політична концепція „Російська Федеративна Республіка" є цілком нереальна, і неактуальна, а можливі спроби накинути таку концепцію не мали б найменших шансів на успіх та принесли б нову дискредитацію Заходу в очах поневолених народів, що будь-що-будь числять 120,000,000 людности та територію в 4,500,000 кв. км. То теж одне з головних остережень для Заходу.

Наведеними вище аргументами підсилюємо тезу, яку висловив В. Керолл, а саме, що „советського моноліту нема", **але** для ясности запитуємо Шановного Автора, чи подаючи фото козаків, туркменів, грузинів ітд., він міг хоч на мить припустити, що молодь тих народів безкритично пішла до німецького війська, щоб умірати за німців, чи хочби за їхню „Нову Европу"? Подвійна помилка В. Керолла: 1) ті всі народи то **не росіяни,** себто він не мав підстав сказати "It Takes a Russian to Beat a Russian", а міг би сказати: "It takes a Non-Russian to beat a Russian". 2) ті всі народи не пішли помагати німцям, вони пішли до німецького війська, бо іншого в часі і просторі не було, щоб здобути зброю і в слушнім моменті стати завязком національної збройної сили для боротьби за національно-політичні ідеали своїх народів. Інша річ, що було й людське прагнення безпосередно помститися на москалях за всі дізнані кривди. За Росію, **за московські імперіялістичні ідеали поневолені нею народи битися не будуть.**

(Кінець буде).

*З „Прометей", АБН, Intermarium і т. д.

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Я. ПАДОХА

на тему „Теорії висліду і волі в карнім праві княжої України" відбудеться в приміщенні Наукового Товариства ім. Шевченка (50 Чорч Стр., кімната 252) в Ню Йорку в суботу 18 березня 1950, в год. 5. пополудні.

Читайте українські книжки, часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

КОМІТЕТ ОБЄДНАНИХ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ міста НЮ ЙОРКУ

запрошує репрезентантів хорів, театральних, танкових чи балетних гуртків, відділів асекураційних товариств, відділів ліг молоді, ветеранів і взагалі всіх товариств „молодої" чи „старої" еміграції на **ЗБОРИ,** які відбудуться вже **цеї неділі, 19-го березня 1950, в Демократичнім Клюбі при 80 Ст. Маркс Плейз в Ню Йорку, ТОЧНО в 2:30 пополудні.**

На порядку нарад є дуже багато важних справ, над якими мусять радити всі товариства міста Ню Йорку.

адв. М. Гаврилко, гол.
Марія Кличко, секр.

КАРПАТСЬКИЙ БЕРЕЗЕНЬ

(Докінчення зі стор. 2-гої).

і Петербурзі; Василь Кукольник — проф. унів. в Петербурзі: Михайло Щавницький, проф. унів. у Львоті; Ю. Гуца Венелін, будитель болгарів, Василь Довгович — філософ і інші. Та від р. 1868 мадяри, помирившися з Габсбургами, дістали вільну руку і повні адміністративні права в Угорщині і розпочали мадяризувати немадярські народи. Робили це за допомоговою мадярських шкіл і ліквідацією немадярських шкіл. Р. 1881 було ще 353 школи з українською мовою навчання і 265 з мадярською а р. 1918 вже не було ані однієї школи з українською мовою навчання і тільки в 34 школах було дозволено навчання української мови як предмету.

К. У. була прилучена до Чехо - Словацької республіки на основі рішення закарпатської еміграції ЗДА. Тяжкий матеріяльний стан — як уже згадано — примушував закарпатців з років 1890-их починаючи, шукати праці в ЗДА. Початком XIX. століття умови в краю були такі важкі, що розпочалася масова еміграція і до ЗДА виеґміґрувало понад 300,000 закарпатців (число закарпатців в Америці сьогодні становить 500,000). Вони скоро зорганізувалися і мали матеріяльно добре забезпечені товариства й братства, що на жаль ставляться до українського руху неприхильно і пропагують так званий русинізм.

Представники американських закарпатців були американськими політичними чинниками визнані за повноправних представників закарпатців дома в краю і на конґресі делегатів „Американської Руської Народної Ради" в Скрентоні 18. XI. 1918 більшістю голосів рішено прилучити Закарпаття до Чехо-Сл. республіки. З 1089 делегатів 732 голосувало за ЧСР, 310 за Україну, 28 за самостійну державу, 10 за Росію, 9 за Мадярщину і 1 за Галичину. Чехи приобіцяли карп. українцям найширшу автономію, але ця автономія до жовтня р. 1939 не була здійснена і виборів до Сойму не було. Все таки в демократичній Чехо-Словацькій Республіці були забезпечені і респектовані загальні права людини, і освідомлювальний культурно-освітній та навіть і політичній праці уряд не робив перешкод. І за цих 20 років ішла інтенсивна, активна праця за розбудову Карп. України, в якій брали участь не тільки уроджениці Карп. України, але й тисячі українських еміґрантів з Галичини, Наддніпрянщини й Буковини. Ця співпраця української політичної еміґрації була, з одного боку, цінним вкладом до культурно - освітнього скарбу Карпатської України, яка чимало помогла в тому, що за помірно короткий час Карпатська Україна стала свідомою українською землею, а з другого боку, вона й рятувала частину нашої політичної еміграції, даючи їй можливість працювати серед рідних братів.

Щоб порівняти мадярську еру з чеською, наведемо кілька статистичних дат із шкільництва: р. 1918 було 100 дитячих садків, 517 нар. шкіл, 8 горожан. шкіл, 3 гімназії, 3 учительські семінарії, 2 торг. школи, 3 середніх фахових шкіл і біля 20 нижчих фахових шкіл. Року 1938 було 252 дитячі садки (132 укр.), 809 нар. шкіл (469 укр.), 52 горожанських шкіл (23 укр.), 11 гімназій (5 укр.), 5 учит. сем. (4 укр.), 3 торгакадемії і 3 торг. школи (3 укр.), 2 серед. фах. шкіл (всі українські) і 170 початкових фахових шкіл (130 українських) разом майже з 200,000 учнями. І якраз шкільництво й було одним з найважніших чиників, що зробили можливими відродження Карп. України і довели до світлого березня 1939 р.

Другим чинником успіху в відродженні Карп. України була **згода** і солідарність між українськими політичними й культур. працівниками. Згода, толеранція, шанування поглядів характеризували працю українців. В одній лаві боролися український націоналіст і соціяліст, український аґрарник і християнський народовець. Гаслом нашої праці було: „Українці мусять порозумітись". І тоді, коли русофіли і мадяри сварилися між собою за владу, за вигоди — українці вважали себе вояками одної армії, що воює за одну мету.

Це виявилося й при останніх виборах, при виборах до Сойму Карп. України 12. 11. 1939. Вибори принесли українцям велику перемогу. Всіх управнених до голосування було 284,365, голосувало 265,002, за УНО голосувало 244,922 — 86.1% проти 17,752 — 6.2%, скасованих голосів було 2,328 — 0.8%.

Дня 15. 3. 1939 Сойм в присутности 22 послів прийняв закон ч. 1, відомий під назвою основний закон.

§ 1. Карпатська Україна є незалежна держава.

§ 2. Назва держави є: Карпатська Україна.

§ 3. Карпатська Україна є республіка з президентом, вибраним соймом Карпатської України на чолі.

§ 4. Державна мова Карпатської України є УКРАЇНСЬКА мова.

§ 5. Барва Державного прапору Карпатської України є синя і жовта, при чому барва синя є горішня, а жовта є долішня.

§ 6. Державним гербом Карпатської України є дотеперішний краєвий герб: медвідь у лівім червонім півколі і чотири сині та три жовті смуги у правому півколі і ТРИЗУБ св. Володимира Великого з хрестом на середньому зубі. Переведення цього місця закону полишається окремому законові.

§ 7. Державний гимн Карпатської України є: „Ще не вмерла Україна..."

§ 8. Цей закон обов'язує зараз од його прийняття. В Хусті, дня 15. березня 1939.

Підписи:
Августин Штефан в. р. — Предсідник Сойму Карп. України.

Августин Дутка в. р. — письмовод Сойму К. У. Д-р Августин Волошин в. р. Президент Карп. Української Республіки.

Д-р Михайло Кочерган в. р. — секретар Сойму К. У.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

УВАГА: БУВШІ СКИТАЛЬЦІ!
Дня 19. березня ц. р., год. 11:30 перед пол., в лат. костелі в New Oxford, Pa., є наша св. СЛУЖБА БОЖА та слухання св. Великодної Сповіди, для вірних католиків округи New Oxford, Gettysburg, York, Pa. Просить о чисельну уласть
о. Василь Сушко,
душп. скит. на Мериленд

ПРИЗНАННЯ ЗА ПРИСТОСУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ІМІГРАНТА.

Вунсакет, Р. Ай. — Підприємство Камонвелт Тред Ко. у нсвоїм комунікаті в фабриці дає признання новому іміґрантові українського роду. Лаврентієві Розумові, за його дбайливість у праці і за зрозуміння відносин. Хоч він був давніше гірником і неосвоєний з англійською мовою, то своєю дбайливістю дійшов до того, що управа фабрики ставить його за взірець іншим.

САН ПАВЛЬО, ДРУГИМ МІСТОМ У БРАЗИЛІЇ.

Сан Павльо. — Американці, які поселилися на передмістю Сан Павльо, званім Бруклин, стверджують, що Сан Павльо стане впродовж найближчих 50 років найбільшим містом в Південній Америці. Тепер воно є другим містом Бразилії. У 1930 році воно містило 600,000 жителів, а в 1949 р. мало 2,000,000. Воно розбудовується на зраз-

І. Головінський.

Використовуймо кожну нагоду

До безлічі лих, які принесла друга світова війна нашому народові, зачисляють і масову еміграцію з рідних земель до західно-европейських країн та за море. Одначе все таки не зважаючи на злидні еміграційного життя, можливо, що користь із перебування еміграції поза межами краю буде більша користь для визволення Батьківщини як страта. Це, щоб користь зрівноважила, а то і перевижчила відємні сторінки еміграційного життя, залежить виключно від внутрішньої настанови самих еміґрантів. Відомо є, що у великому числі українських скитальців, які приїхали до Злучених Держав, знаходиться багато інтелігентів, колишніх суспільно-громадських чи культурних працівників.

Безперечно це здорове явище, що ці люди стараються працювати по можності у своїй професії, одначе, це лишень виїмки, загал мусить з початку іти до праці, яка попаде Тисячі таких робітників є розкинені по багатьох містах на всій території Злучених Держав. Багато із них попадає в апатію, тратить охоту, або і не має часу до будь-якої суспільно-громадської праці. Та не зважаючи на так несприятливі обставини, тисячі тих людей можуть зробити колосальну працю не лишень для добра Америки, але в першу чергу воюючої України. Сьогодні світ поділений на два ворожі табори. Комуністичний табор посилає свої п'яті колони пропагандистів, щоб баламутити західний світ; їхні перші кроки є спрямовані до **робітництва,** їх уся снага і праця полягає в першу чергу на приєднанню робітників для своєї комуністичної доктрини. В сьогоднішній боротьбі поразка большевицької пропаганди в будь - якій країні не означає лишень невдачу комуністичної партії даної країни, але і поразну СССР. І ось немов би волею Провидіння поміж робітників Америки, поміж наших братів давніх іміґрантів, розкинуті тисячі найкращих інформаторів про правдиве обличчя „комуністичного раю", одинока реальна протиага комуністичній п'ятій колоні пропагандистів.

Правда, самі скитальці мало вдіють, тут потрібна співпраця із робітництвом старшої іміграції, які краще знають обставини.

Вправді американська преса тепер пише багато про большевиків, проте „живе слово", та ще серед робітництва, таки важніше.

Така праця скромна, муравлїна, бо часто довго треба ждати на нагоду до розмови, але памятаймо на неї, бо це дуже важна ділянка з обсягу пропаганди та інформації.

Вивчення грунтів у ЗДА.

В ЗДА існує спеціяльна установа — так звана Грунтознавча Служба Сільсько-Господарського Департаменту — яка вивчає грунти, складає мапи грунтів і спеціяльні пояснення до них. Уже складені детальні мапи для одного більйона, трьох мільйонів акрів землі в усіх частинах ЗДА.

На підставі цих мап фармер може усталити які саме культури найбільше придатні для його землі та які методи обрібку найкраще уживати, які сівообіги запровадити, чи може краще насадити ліс, або одвести свою землю під пасовисько.

Багатокольорові мапи, старанно викреслені фахівцями, показують типи грунтів у цілій окрузі. На мапу нанесено кожний будинок, кожну дорогу і через це фармерам досить легко орієнтуватися на мапі і знаходити свої поля на ній.

Грунтознавці визначили в ЗДА 8,000 різних типів грунтів, а фармер може на мапі знайти — який саме тип грунту є на його полі. Далі фармер може прочитати пояснювальну записку до мапи і дізнатися про властивості грунту — чи грунт на його полях глинястий, чи піскуватий, який його хемічний склад, чи він буде легко зноситися вітром та водою. Також можна приблизно передбачити який саме врожай певних культур може бути на тому чи іншому полі з певним типом грунту.

За останні 50 років у грунтознавстві зроблено великі успіхи, так само далеко пішло вперед і загальне (топографічне) здіймання місцевости: на сучасних мапах рельєф місцевости показується надзвичайно точно, а на підставі мапи з рельєфом грунтознавець уточнює межі поширення певних типів грунтів.

Грунтознавча Служба вважає, що детальне вивчення грунтів є тепер особливо важливе, бо агротехніка і сільсько-господарські науки розвиваються дуже успішно, а для правильного застосування їх досягнень треба знати характер грунту, на якому має застосовуватися той чи інший спосіб.

Грунтознавство набирає тепер особливого значення, бо нині проводяться у світовому маштабі спроби зберегти грунт і забезпечити прохарчування населення землі, якого де-далі все більше. В зв'язку з цим до ЗДА прибули вчені з різних країн щоб ознайомитися з американськими методами грунтознавства, а американські експерти поїхали до інших країн світу. Тепер Грунтознавча Служба ЗДА складає мапу грунтів усього світу, для якої використовуються наукові спостереження в різних країнах світу.

КОМУНІКАТ

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛІСНИКІВ І ДЕРЕВНИКІВ „ОБУЛІД"

Діючи з рамени і уповажнення Головного Виділу ОБУЛІД-у, приступаємо до оформлення себе як професійна організація в Америці.

Просимо всіх українських лісників і деревників, членів ОБУЛІД-у, як і нечленів:

1. Подати теперішню адресу свою і тих лісників, що їм їх адреси відомі, а до котрих цей заклик міг би не дійти. Нечленів ОБУЛІД-у проситься надіслати коротку заяву вступлення в члени та покликатись в ній на двох ручителів, що були вже членами нашого Об'єднання.

2. Подати свої побажання, вказівки чи поради щодо напрямку праці нашого Об'єднання в нових нинішних умовинах.

3. Поділитись своїми думками, спостереженнями з місць свого перебування, евентуально послужити інформаціями щодо можливостей фахової праці в лісі чи в деревному промислі.

4. Висловити свої зауваги і побажання відносно способу, часу і місця скликання з'їзду лісників.

5. Висловитись щодо осідку Головного Виділу.

6. Вислати добровільний даток на рахунок членських вкладок та висловитись про висоту вписового (нових членів) та висоту місячної членської вкладки.

З товариським привітом „Щастиліс".

ЗА ТИМЧАСОВИЙ ВИДІЛ:
Інж. І. Вінтоняк, Інж. Е. Ляпишевський, лісн. П. Упак.

Листування спрямовувати на адресу:

I. WINTONIAK
117 E. 7th St., New York City

КЕККОНЕН ІМЕНОВАНИЙ ПРЕМІЄРОМ ФІНЛЯНДІЇ

Гельсінки, 15 березня. — Урго Кекконен, член аґрарної партії, прийняв пропозицію створити новий коаліційний уряд країни. Він запропонував листу 16 міністрів, включаючи трьох комуністів, але його власна партія, найбільша в країні, відразу виступила проти включення комуністів до уряду.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Т., Трентон, Н. Дж. — В „Свободі" були згадки про антисоветські демонстрації, що їх влаштовувано в часи Вашого перебування у таборах. Замість переповідати їх, краще подумати, щоб тут в Америці по місцевостях влаштовувати такі демонстрації, особливо там, де перебувають тепер живі свідки цього голоду, бо про їх промови на вічах чи маніфестаціях американські газети скорше згадали б, що було б допомогою ширенню правди про трагедію України. Очевидно, що як хто має якийсь свіжий матеріял, що не є самим тільки повторенням того, що вже було нераз друковане, то ми теж радо помістимо й в „Свободі". Сьогодні найважніше, щоб такі матеріяли були в американських газетах, бо ми, американські українці, добре знаємо, що й як було й вже давно влаштовували з цього приводу демонстраційні походи з десятками тисяч протестуючих.

Загальна Рада.

ЩО ВИ ЗРОБИЛИ ДОТЕПЕР,
щоб помогти українській справі в сьогоднішньому неспокійному світі?

Передплатіть

„УКРАЇНСЬКИЙ КВАРТАЛЬНИК"
"THE UKRAINIAN QUARTERLY"
50 CHURCH STREET, R. 252,
NEW YORK 7, N. Y.
(на рік $4.00)

— та —

„УКРАЇНСЬКИЙ БЮЛЕТЕНЬ"
"THE UKRAINIAN BULLETIN"
50 CHURCH STREET, R. 252,
NEW YORK 7, N. Y.
(на рік $2.00), що
виходять на англійській мові

Зробіть це негайно, бо в той спосіб поможете розвіяти баламуцтва ворожої пропаганди

Подбайте також про те, щоб і Ваш приятель-американець поцікавився тими інтересними виданнями.

Радо приймаємо кольпортерів із всіх місцевостей. Охочих просимо чимскорше зголошуватися по повновласти Праця на 25%.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

CHICAGO, ILL. — Monthly meeting of Birth of Holy Virgin Society, Br. 259, will be held Sunday, March 19, at 1903 W. 51st St., at 2:00 P. M. — P. Trusiak, Treas.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 19. березня, в салі Амер. Укр. Клюбу при Вашингтон ул., в год. 2. пополудні. Довгуючих членів проситься прийти і вирівняти свої належитости. — За уряд: Н. Мазур, пр.; В. Мандзій, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Укр. Січ, від. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 19. березня, в год. 6. ввечір, в У. Н. Домі, 183 Fleet St. Обовязком кожного члена є прийти, вирівняти свої вкладки і як можливо вписати нових членів. На зборах почуємо проект на конвенцію УНС від наших делеґатів. — І. Грабар, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 18. березня, точно в годині 7:30 ввечорі. Приявність всіх членів обовязкова. — Уряд.

САВТПОРТ, КОНН. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 84, подає до відома всім членицям і членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. березня, точно в годині 4. попол., в галі У. Н. Дому, 279 Кінґс Гайвей Вест. Будуть важні справи до полагодження, тому уряд просить всіх прибути на час. — За уряд: П. Дудко, секр.

МАГАНОЙ СИТІ, ПА. — Тов. Запорозька Січ, від. 305, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. березня, зараз по Сл. Божій, в церковній галі. Проситься усіх членів прийти на означений час і вирівняти свої залеглости. Приведіть нових членів і впишуйте діти до У. Н. Союзу. — М. Гентош, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. березня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Проситься всіх членів зійтись на час. Довгуючі члени мають сповнити свою належитість, бо інакше можуть бути суспендовані. Будемо приймати нових членів до Тов. і до У. Н. Союзу. Адреса секр.: John Markowicz, 287 Randolph St., Carteret, N. J. — За уряд: Г. Волянський, пр.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 19. березня, в годині 2. пополудні, в церковній галі на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і члениць прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. — В. Карий, предс.; В. Влащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Дрібні Оголошення

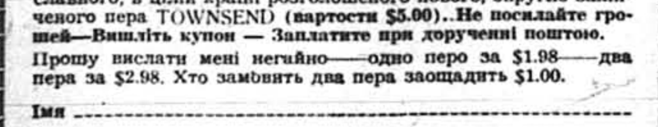
ПРАЦЯ

Ч. 201. ЖИВИЙ СМОЛОСКИП.

На вид диму Тарзан збагнув відразу небезпеку й крикнув: „На землю!".

В наступній хвилині страшливий вибух висадив фронт дому.

Плашки горіючих хемікалій разлетілися у всіх напрямках, а одна вдарила Молата...

...який в одній хвилині був обнятий поломінню.